

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยการดำเนินงานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนราธิวาส ตามทัศนะของครู ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบในการศึกษาวิจัย โดยมีสาระสำคัญดังนี้

แนวคิดและความเป็นมาของการปฏิรูปการศึกษา

ความหมายการปฏิรูปการศึกษา

แนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและความเป็นมาของการปฏิรูปการศึกษา

ความเป็นมาและความสำคัญ

นับจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จนถึงปัจจุบัน เป็นเวลา 10 ปี ของความพยายามปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบอีกครั้งหนึ่ง อย่างไรก็ตาม จากการประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า หลายเรื่องประสบผลสำเร็จ เช่น การปรับโครงสร้างหน่วยงานให้มีเอกภาพยิ่งขึ้น ตัวอย่างได้แก่ การรวมทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรีเข้าเป็นกระทรวงเดียวกัน มีการจัดระเบียบบริหารราชการแบบเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้มีการพัฒนาการศึกษาอย่างบูรณาการและประสานเชื่อมโยงกัน โดยยึดเขตพื้นที่เป็นศูนย์กลาง มีการจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือ สมศ. เป็นองค์การมหาชน เพื่อประเมินคุณภาพภายนอกและรับรองมาตรฐานสถานบันการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา การนำมหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการเพื่อความเป็นอิสระ คล่องตัวในการบริหารจัดการ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ยังมีอีกหลายเรื่องที่มีปัญหาต้องเร่งพัฒนาปรับปรุง และต่อยอด โดยเฉพาะด้านคุณภาพผู้เรียน ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ รวมทั้งการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา ที่พบว่า มีสถานศึกษาจำนวนมากไม่ได้มาตรฐาน ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ต่ำ ขาดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งการคิด วิเคราะห์ ใฝ่เรียนรู้และ

แสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง คุณธรรมจริยธรรม ในด้านครู คณาจารย์ พบว่า มีปัญหาขาดแคลนครู คณาจารย์ที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม ไม่ได้คนเก่ง คนดี และใจรักมาเป็นครู คณาจารย์ในด้านการบริหารจัดการ พบว่า ยังไม่มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการทั้งสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่ การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามเป้าหมาย รวมทั้งยังขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาจากทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

สภาการศึกษาในคราวประชุมเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2552 โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายจурินทร์ ลักษณวิศิษฏ์) เป็นประธานฯ จึงเห็นชอบให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาดำเนินการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง โดยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้แล้วเสร็จโดยเร็วต่อไป โดยได้แต่งตั้งคณะกรรมการสภาการศึกษาเฉพาะกิจปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการสภาการศึกษา ประธานอนุกรรมการสภาการศึกษาทุกคณะ ประธานกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษาและอุดมศึกษา โดยมีศาสตราจารย์ยงยุทธ ยุทธวงศ์ เป็นประธานเลขาธิการสภาการศึกษาเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ เพื่อดำเนินการจัดทำข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในภาพรวม และให้คำปรึกษาแนะนำการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง รวมทั้งยังเห็นชอบให้คณะกรรมการสภาการศึกษาที่สภาการศึกษาแต่งตั้งแล้ว ทั้ง 7 คณะ และให้แต่งตั้งเพิ่มอีกหนึ่งคณะ ดำเนินการจัดทำข้อเสนอยุทธศาสตร์และมาตรการในการปฏิรูปการศึกษา รวม 9 ประเด็น ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การผลิตและพัฒนาครูคณาจารย์ การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาและการมีส่วนร่วม การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา การผลิตและพัฒนากำลังคน การเงินเพื่อการศึกษา เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา กฎหมายการศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552 : 1 – 5)

สรุปผลการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ดำเนินการติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาตั้งแต่ปี 2552 เป็นต้นมา พบปัญหาที่ต้องเร่งปรับปรุงแก้ไขพัฒนา และสานต่อ มีดังนี้

1. ในด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน/สถานศึกษาพบว่ามีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ยังไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ประเมินของ สมศ. จากการประเมินรอบแรก ถึงร้อยละ 65 จากสถานศึกษาที่มีกว่าสามหมื่นแห่งทั่วประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่เป็น โรงเรียนขนาดเล็กในชนบทในภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือ ในส่วนที่เกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียน พบว่าสัมฤทธิ์ผลในวิชาหลัก ได้แก่ ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า ร้อยละ 50 ผู้สำเร็จอาชีวศึกษาและอุดมศึกษามีความสามารถและสมรรถนะยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้และขาดทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็น อย่างไรก็ตามในการประเมินรอบสองของ สมศ. พบว่า

สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจำนวน 22,425 แห่ง มีถึงร้อยละ 79.7 ที่ได้มาตรฐาน และร้อยละ 20.3 ที่ต้องได้รับการพัฒนา

2. ด้านการผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ อาจารย์ให้มีความรู้ความสามารถ และมีปริมาณเพียงพอ ที่ผ่านมาพบว่า เนื่องจากนโยบายจำกัดอัตรากำลังคนภาครัฐ ผนวกกับการใช้มาตรการจูงใจให้ครูออกก่อนเกษียณ ตั้งแต่ปี 2543 – 2549 ทำให้โรงเรียนสูญเสียอัตราครูไปจำนวน 53,948 อัตรา (ครูเกษียณ 74,784 อัตรา ได้ อัตราคืนเพียง 20,836 อัตรา) อีกทั้งบัณฑิตครุศาสตร์ /ศึกษาศาสตร์บางส่วนจบแล้วไม่เป็นครู อาจารย์ มีปัญหาครูสอนไม่ตรงวุฒิและการขาดแคลนครูในบางพื้นที่ ทำให้มีการขาดแคลนครูโดยรวมในเชิงปริมาณและคุณภาพทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการอาชีวศึกษารวมทั้งอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาประกอบกับในอนาคตอีกประมาณ 5 – 10 ปี จะมีครูประจำการเกษียณอายุจำนวนมากกว่าร้อยละ 50 จึงต้องเตรียมการเพื่อรองรับในด้านการคัดเลือกบุคคลเข้าสู่วิชาชีพครู พบว่าผู้เลือกคณะครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์เป็นอันดับท้าย ๆ เข้าสาขาอื่นไม่ได้ จึงมาเรียนมีเป็นจำนวนมาก จึงไม่ได้کنเก่ง มีใจรัก มาเป็นครู ในด้านการพัฒนาครูพบว่า ขาดระบบการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพต่อเนื่อง และขาดการดูแลเอาใจใส่อย่างจริงจัง ทำให้ครูไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ เพียงพอ

3. ในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการศึกษาและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทั้งการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาจากส่วนกลางสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา แม้จะได้มีการออกออกกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 แล้ว แต่หน่วยปฏิบัติยังไม่มีอิสระและความคล่องตัวในการบริหารงานและจัดการศึกษาเท่าที่ควร ส่วนการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพบว่า มีการถ่ายโอนสถานศึกษาไปองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว 381 แห่ง การจัดการศึกษาของเอกชนยังไม่มีขยายตัวเท่าที่ควรในปี 2550 สัดส่วนนักเรียนเอกชนขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษามีเพียงร้อยละ 17.8 และ 17.1 ตามลำดับ ส่วนสถานประกอบการและสถาบันต่าง ๆ มีส่วนร่วมจัดการศึกษาเพิ่มขึ้น แต่ยังมีสัดส่วนน้อยมาก

4. การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา ปีการศึกษา 2550 ประชากรกลุ่มอายุ 3 – 17 ปี เข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร้อยละ 85.7 โดยในระดับปฐมวัยและประถมศึกษาลดลงจากปีการศึกษา 2542 ส่วนมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายเพิ่มขึ้น เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้ารับการศึกษาเพิ่มขึ้นทุกปีการเข้าเรียนอาชีวศึกษาลดลงอย่างต่อเนื่องในปีการศึกษา 2542 – 2546 แต่เพิ่มขึ้นในปีการศึกษา 2547 – 2550 ส่วนอุดมศึกษาโดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.5 ต่อปี การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในปี 2549 ปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรวัยแรงงานอายุ 15 – 59 ปี คือ 8.7 ปี ซึ่งเป้าหมายปี 2554 กำหนดไว้ 10 ปี

ปัญหาการดำเนินการเนื่องมาจากความไม่พร้อมของท้องถิ่นในการจัดการศึกษาปฐมวัย เด็กที่เข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับออกกลางคันมาก เด็กไม่นิยมเรียนอาชีวศึกษา การให้บริการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสยังไม่ทั่วถึง และการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ยังไม่มีกลไกที่ชัดเจน ขาดองค์ความรู้/เครื่องมือในการจัดการ

5. การผลิตและพัฒนากำลังคน มีปัญหาการดำเนินการเนื่องมาจากผู้สำเร็จอาชีวศึกษากว่าร้อยละ 70 ศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ทำให้ขาดแคลนกำลังคนระดับกลางอย่างต่อเนื่อง ผู้สำเร็จขาดคุณลักษณะด้านความรู้และทักษะที่จำเป็น และมีการผลิตกำลังคนระดับปริญญาตรี ด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์เกินความต้องการทำให้บัณฑิตที่จบใหม่ไม่มีงานทำ

6. ด้านการเงินเพิ่มการศึกษา มีปัญหาความด้วยประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษา กลไกของรับไม่เอื้อให้ทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาและระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและระดมทุนจากทุกภาคส่วนของสังคมจึงค่อนข้างน้อย การจัดสรรงบประมาณตามความต้องการปัจจัยการผลิตซึ่งไม่สัมพันธ์กับผลผลิต และการบริหารภายใต้กฎระเบียบทางราชการที่มีความตึงตัวสูง ทำให้สถานศึกษาขาดแรงจูงใจในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อการแข่งขัน

7. ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พบว่า มีปัญหาการดำเนินการเนื่องมาจากขาดการพัฒนาเนื้อหาผ่านสื่อที่มีคุณภาพรวมทั้งการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้สอน ครูและนักเรียนนำความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนและการเรียนรู้ด้วยตนเองน้อย สถานศึกษามีจำนวนคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ไม่เพียงพอ ล้าสมัย

8. ในด้านกฎหมายการศึกษา ได้มีการประกาศใช้กฎหมายการศึกษาแล้วหลายฉบับแต่มีอีกบางฉบับยังอยู่ในขั้นตอนการดำเนินการจัดทำและกระบวนการทางนิติบัญญัติ ปัญหาการดำเนินการเนื่องมาจากกฎหมายการศึกษาที่มีผลใช้บังคับแล้วยังไม่สามารถบังคับใช้ได้มีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการศึกษาบางเรื่องยังขาดกฎหมายรองรับ หน่วยงานส่วนกลางบังคับใช้กฎหมายการศึกษาโดยเน้นการปฏิรูปโครงสร้างองค์กรมากกว่าการปฏิรูปคุณภาพการเรียนการสอน

9. ในด้านการศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย แม้จะมีความก้าวหน้าจากเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้มีเครื่องมือมากขึ้น แต่ยังขาดเนื้อหาและวิธีการที่เหมาะสมที่จะทำให้มีสัมฤทธิ์ผลตามที่ควร อีกทั้งยังขาดการปรับปรุงกฎระเบียบที่จะเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้การศึกษาตลอดชีวิตยังไม่เป็นวิถีชีวิตของคนในชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552 : 5 – 9)

ความหมายการปฏิรูปการศึกษา

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา ไว้ดังนี้
ปฏิรูป เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง สมควร, เหมาะสม เป็นคำกริยา หมายถึง
ปรับปรุงให้สมควร (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546 : 648) ศึกษา เป็นคำนาม หมายถึง การเล่าเรียน
ฝึกฝน และอบรม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546 : 1104) ดังนั้น การปฏิรูปการศึกษา หมายถึง
การปรับปรุงการเล่าเรียน ฝึกฝน และอบรม ให้เหมาะสม

การปฏิรูปการศึกษา หมายถึง การออกกฎหมาย ปรับปรุงระบบโครงสร้างและ
กระบวนการจัดการศึกษาเป็นการยกเครื่องทางปัญญา (ประเวศ วะสี, 2541)

การปฏิรูปการศึกษา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ได้คุณภาพที่ดี การปฏิรูป
การศึกษาที่ไม่สำเร็จย่อมแสดงถึงความเสื่อมในอนาคตแห่งสังคมนั้น (กมล ภูประเสริฐ,
2540 : 75)

การปฏิรูปการศึกษา หมายถึง การปฏิวัติทางการศึกษา เพราะเป็นการปรับหรือ
ระบบทางการจัดการศึกษา การพิจารณา ทบทวน สภาพการศึกษาตั้งแต่รากฐาน และออกแบบ
ใหม่ให้ได้กระบวนการจัดการศึกษา ที่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป
(รุ่ง แก้วแดง, 2540 : บทนำ)

การปฏิรูปการศึกษา หมายถึง การปรับเปลี่ยนระบบการศึกษาอย่างใหญ่หลวง
ทั้งระบบ(Systemic Change) (สุรัฐ ศิลปอนันต์, 2540 : 1)

จากแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมาย “การปฏิรูปการศึกษา”
ไว้ในลักษณะคล้ายคลึงกัน ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปว่า การปฏิรูปการศึกษา หมายถึง การปรับปรุง
เปลี่ยนแปลงระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้เหมาะสมได้คุณภาพที่ดีกับสภาพ
สังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

แนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561)

จากการประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ผ่านมาการศึกษาวิจัยทิศทางการ
การศึกษาและปัจจัยที่ส่งผลต่อการศึกษาไทยในอนาคต ทั้งการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 นโยบายการศึกษาของรัฐบาลปัจจุบัน และแนวโน้ม
การเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ประชากร พลังงานและสิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยี ในท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการเคลื่อนย้ายคน เงิน เทคโนโลยี ข้อมูล ข่าวสาร

และความรู้อย่างเสรี เป็นต้น จึงกำหนดหลักการและกรอบแนวคิด วิสัยทัศน์ เป้าหมาย และกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง บนฐานของหลักการและแนวทางแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ดังนี้

หลักการและกรอบแนวคิด เน้นการปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้ และเสนอกลไกที่จะก่อให้เกิดผลต่อการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ไม่ใช่ส่วนใดส่วนหนึ่งของระบบและพิจารณาระบบการศึกษาและเรียนรู้ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบการพัฒนาประเทศ ซึ่งต้องเชื่อมโยงกับการพัฒนาระบบอื่นทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม เกษตรกรรม สาธารณสุข การจ้างงาน เป็นต้น

ระบบการศึกษา ประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ที่สำคัญ คือ ครู หลักสูตร สถานศึกษา และกระบวนการสร้างและถ่ายทอดความรู้ ประเด็นสำคัญที่สุดในการปฏิรูประบบการศึกษานี้ คือ การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมและยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู ณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างยั่งยืน เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า ปัจจัยสำคัญอื่น ๆ คือระบบการบริหารจัดการที่มีธรรมาภิบาลมีการกระจายอำนาจและทรัพยากรสู่ท้องถิ่น การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนส่งผลให้การศึกษาที่มีสัมฤทธิ์ผลสำหรับผู้เรียนทั้งประเทศ ทั้งในเมืองและชนบท ทั้งที่มีฐานะดีและยากจน

ระบบการเรียนรู้ คือระบบที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ มีความสามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา และมีคุณธรรมนำความรู้ โดยอาจอยู่ในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษา และมีปัจจัยและเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและเต็มตามศักยภาพ ทั้งที่มาจากระบบการศึกษาปกติและจากนอกระบบ เช่น สื่อการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ทุกแห่งและทุกเวลา ประเด็นสำคัญในการปฏิรูประบบการเรียนรู้ คือการเน้นความสำคัญของปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ นับตั้งแต่ครู ผู้ปกครอง ชุมชน บุคคลตัวอย่าง สื่อมวลชน รวมถึงสื่อการเรียนการสอน และเทคโนโลยี เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552 : 9 – 11)

จากหลักการและกรอบแนวคิดดังกล่าว จึงกำหนดวิสัยทัศน์สำหรับการปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้ได้ดังนี้

วิสัยทัศน์ คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ

ปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุก

ภาคส่วน เพื่อให้คนไทยทุกคนได้เรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัชชาศย์อย่างมีคุณภาพทุกระดับ/ประเภทการศึกษา

เป้าหมาย ภายในปี 2561 มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยเน้นประเด็นหลักสามประการ คือ

1) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย พัฒนาผู้เรียน สถานศึกษา แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อมหลักสูตรและเนื้อหา พัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า สามารถดึงดูดคนเก่งดีและมีใจรักมาเป็นครู คณาจารย์ได้อย่างยั่งยืน ภายใต้ระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

2) โอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ เพิ่มโอกาสการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ เพื่อให้ประชาชนทุกคน ทุกเพศทุกวัยมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการศึกษา โดยเพิ่มบทบาทของผู้ที่อยู่ภายนอกระบบการศึกษาด้วย

ประเด็นหลักทั้งสามประการนี้จะส่งผลให้คนไทยยุคใหม่

- สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการอ่าน และมีนิสัยใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต
- มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา ทิศริเริ่ม สร้างสรรค์
- มีจิตสาธารณะมีระเบียบวินัย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมสามารถทำงานเป็นกลุ่ม
- มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึกและความภูมิใจในความเป็นไทย ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รังเกียจการทุจริต และต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง และสามารถก้าวทันโลก

นอกจากนี้ ผู้เรียนทุกระดับ/ประเภทการศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น กำลังแรงงานและผู้สูงอายุได้รับการศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น มีทักษะและความรู้พื้นฐานทั้งในการดำรงชีวิตและในการทำงานอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เด็กก่อนวัยเรียนได้รับการพัฒนาและเตรียมความพร้อมให้สามารถเรียนรู้ และมีพัฒนาการตามวัย มีความพร้อมศึกษาเรียนรู้ในระดับสูงขึ้น ผู้ด้อยโอกาส ยากไร้ พิการหรือทุพพลภาพ ผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก บกพร่องทางร่างกายและสติปัญญา และชนต่างวัฒนธรรม ได้รับ

บริการการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเสมอภาค (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552 : 11 – 13)

กรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษา

ปฏิรูปการศึกษาและเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยศึกษาประเด็นปัญหาหลักในการศึกษาและการเรียนรู้ที่ยึดโยงกัน และเน้นการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบ มิใช่ที่เพียงจุดใดจุดหนึ่งแยกจากกัน **ตั้งแต่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเรียนรู้** เพื่อพัฒนาคนไทยยุคใหม่ ปรับกระบวนการทัศน์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ พัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ โดยการสร้างครูยุคใหม่ที่มีความรู้ ความสามารถ มีใจรัก มีคุณธรรม จริยธรรม เข้ามาเป็นครู คณาจารย์ และปรับระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพคล่องตัว **เพิ่มโอกาสทางการศึกษา และส่งเสริมการมีส่วนร่วม** ในการบริหารและจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ

ในการนี้จำเป็นต้องมีกลไกหรือหน่วยงานที่วิเคราะห์ปัญหาของระบบการศึกษาและเรียนรู้ และเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม กฎหมาย ฯลฯ ของประเทศ และเสนอแนวทางปฏิรูประบบอย่างเป็นขั้นตอน โดยกำหนดประเด็นสำคัญของระบบการศึกษาและเรียนรู้ที่ต้องการปฏิรูปอย่างเร่งด่วนได้ **สี่ประการหลัก** ด้วยกันดังนี้

1. พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ ที่มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ ตั้งแต่ปฐมวัย สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม สามารถทำงานเป็นกลุ่มได้อย่างเป็นกัลยาณมิตร มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึกและความภูมิใจในความเป็นไทยยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รังเกียจการทุจริตและต่อต้านการซื้อสิทธิ์ ขายเสียง สามารถก้าวทันโลก มีสุขภาพกาย สุขภาพใจที่สมบูรณ์ แข็งแรง เป็นกำลังคนที่มีคุณภาพ มีทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็น มีสมรรถนะความรู้ ความสามารถ สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีโอกาสนับถืออย่างเท่าเทียมเสมอภาค จึงกำหนดแนวทางการปฏิรูป ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552 : 14 – 18)

1.1 พัฒนาคุณภาพการศึกษาและเรียนรู้

เพื่อให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเรียนรู้ ในทุกระดับ/ประเภทการศึกษา ที่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ จึงควรเร่งดำเนินการ ดังนี้

มาตรการหลัก :

1) จัดให้มีระบบการศึกษาเรียนรู้และการวัดประเมินผลการศึกษาเรียนรู้ของผู้เรียนที่เป็นมาตรฐาน สามารถเทียบเคียงกัน โดยให้มีการวัดผลระดับชาติในชั้นปีสุดท้ายของ

แต่ละช่วงชั้น และนำผลมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน ส่วนชั้นปีที่เหลือให้เป็นการวัดผลระดับเขตพื้นที่การศึกษา ส่วนในระดับอุดมศึกษาและการอาชีวศึกษาให้มีการวัดผลระดับชาติเมื่อจบหลักสูตร

- 2) แก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็กและสถานศึกษาที่ด้อยคุณภาพ
- 3) ส่งเสริมบทบาทของครอบครัว และสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ในการพัฒนาการเรียนรู้อบรมบุคลากร ในทุกระดับ/ประเภทการศึกษา

มาตรการหลัก :

- 4) พัฒนาและเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัยก่อนเข้าเรียนประถมศึกษา โดยเฉพาะการให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง รวมทั้งผู้เตรียมตัวเป็นพ่อแม่ เพื่อให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการตามวัยอย่างมีคุณภาพ และมีความพร้อมในการศึกษาและเรียนรู้ในระดับสูงขึ้น
- 5) จัดหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน กิจกรรมการวัดและประเมินผลทุกระดับและประเภทการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อเอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ให้สามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น รวมทั้งจัดบริการการศึกษา และเรียนรู้ด้วยรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับบุคคลที่มีความสามารถและศักยภาพพิเศษด้านต่าง ๆ
- 6) พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาทุกระดับ/ประเภทและสนับสนุนการประเมินคุณภาพภายนอก เพื่อนำผลมาใช้ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 7) พัฒนาคุณภาพมาตรฐานอาชีวศึกษา ให้สามารถผลิตกำลังคนที่มีความรู้ ความสามารถทั้งเชิงวิชาการและวิชาชีพมีความรู้ ทักษะ และสมรรถนะในการประกอบอาชีพ เป็นกำลังคนฐานความรู้ช่างเทคนิคที่มีฝีมือ และนักเทคโนโลยีที่เชี่ยวชาญ มีคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนลักษณะนิสัยการทำงานสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้
- 8) ปฏิรูปอุดมศึกษา โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพสู่ความเป็นเลิศ สนับสนุนการจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาตามพันธกิจที่เป็นจุดเน้นตามความเชี่ยวชาญ และสร้างเครือข่ายระหว่างกัน รวมทั้งเชื่อมโยงกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาและสังคมการเรียนรู้ การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ตลอดจนพัฒนาการศึกษา ศิลปะศาสตร์ (liberal arts education) ในฐานะโครงสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ กำจัดการปลอมแปลง คุณวุฒิและการซื้อปริญญาบัตร โดยมีมาตรการลงโทษทั้งบุคคลและสถาบันที่เกี่ยวข้อง

9) ส่งเสริมการอนุรักษ์และใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ควบคู่กับการเรียนรู้ภาษาสากลเป็นภาษาที่สองตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสนับสนุนการเรียนรู้ภาษาที่สาม เช่น ภาษาเพื่อนบ้านในกลุ่มอาเซียน ภาษาที่สนใจ เป็นต้น

10) พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งเนื้อหาและวิธีการที่เหมาะสม เพื่อช่วยในการศึกษาเรียนรู้ทั้งในชั้นเรียนที่มีครูแนะนำและด้วยตนเอง

1.2 ผลผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพ มีสมรรถนะและความรู้ ความสามารถ โดย

มาตรการหลัก :

1) พัฒนารอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualification Framework) เพื่อการรับรองสมรรถนะ ความรู้ความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาในทุกระดับ/ประเภทการศึกษา โดยเฉพาะคุณวุฒิวิชาชีพ (Vocational Qualification) เพื่อการรับรองสมรรถนะ ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานอาชีพและตามความต้องการของผู้จ้างงาน และพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะระบบการจ้างงานและกำหนดเงินเดือน / ค่าตอบแทนตามสมรรถนะ เพื่อจูงใจผู้เรียนอาชีวศึกษามากขึ้น

มาตรการ :

2) จัดการศึกษาและเรียนรู้อาชีวศึกษา โดยเน้นการปฏิบัติในสัดส่วนมากกว่าทฤษฎีและการเรียนรู้งานอาชีพ ขยายการศึกษาระบบทวิภาคี สหกิจศึกษา และการฝึกงานให้มากขึ้นรวมทั้งส่งเสริมการทำงานระหว่างเรียน การพัฒนาระบบสะสมหน่วยการเรียนรู้ทำนองธนาคารหน่วยกิต เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ควบคู่กับการทำงาน

3) พัฒนาระบบเตรียมความพร้อม และการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ ให้ผู้เรียนรู้จักตนเองและสาขาอาชีพต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเลือกเรียนตามความสนใจ ความถนัดและความต้องการ

4) พัฒนาหลักสูตรฐานวิชาชีพต่อยอดจากการศึกษาภาคบังคับ เพื่อให้จบการศึกษามีทักษะ ความรู้ด้านอาชีพสามารถออกไปประกอบอาชีพได้หากไม่ศึกษาต่อ รวมทั้งสนับสนุนการศึกษาและเรียนรู้เพื่อประกอบอาชีพอิสระ

5) จัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนากลุ่มจังหวัด และจัดหลักสูตรอาชีวศึกษาระดับต้น (ปวช. 3 ปี) ระดับกลาง (ปวส. 2 ปี) และระดับเทคโนโลยีเฉพาะทาง (ปริญญาตรี 2 – 3 ปี) ให้มีความต่อเนื่องเชื่อมโยง เพื่อผลิตกำลังคนตามความต้องการของตลาดแรงงาน โดยเน้นความร่วมมือกับสถานประกอบการ

6) สร้างกลไกการวิจัยและถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีระหว่างภาคธุรกิจเอกชน สถานประกอบการ กับสถาบันอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา

7) กำหนดทิศทางความต้องการกำลังคน และสร้างระบบเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตและพัฒนาากำลังคนจากภาคส่วนต่างๆ ทั้งสมาคมวิชาชีพ สถานประกอบการ/องค์กรผู้ใช้ กำลังคน สถาบันการศึกษา/ผู้ผลิต

ดังนั้น พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ หมายถึง ผลิตและพัฒนาากำลังคนให้มีคุณภาพทางการศึกษา มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ ตั้งแต่ปฐมวัย สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีทักษะกระบวนการ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีสมรรถนะและความรู้ความสามารถ

2. พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ ที่เป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า มีระบบ กระบวนการผลิต และพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ที่มีคุณภาพมาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง สามารถดึงดูดคนเก่ง คนดี มีใจรักในวิชาชีพครูมาเป็นครูคณาจารย์ มีปริมาณครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอตามเกณฑ์ และสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ มาตรฐาน ขณะเดียวกันสามารถพัฒนาตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง มีสภาวิชาชีพที่เข้มแข็ง บริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในอาชีพ มีขวัญกำลังใจ อยู่ได้อย่างยั่งยืน จึงกำหนดแนวทางการปฏิรูป ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552 : 18 – 21)

2.1 การพัฒนาระบบผลิตครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

มาตรการหลัก :

1) ปรับระบบการผลิต การคัดสรร ค่าตอบแทนและสวัสดิการ ให้สามารถดึงดูดคนเก่งและดี มีใจรักในวิชาชีพมาเป็นครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เช่น มีระบบการให้ทุนการศึกษาแก่ผู้เรียนดี มีใจรักมาเรียนครู และรับประกันบรรจุเป็นข้าราชการครูเมื่อสำเร็จการศึกษา หรือจัดให้นิสิต/นักศึกษาครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ฝึกประสบการณ์การสอนในสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 1 ปี และให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานวิชาชีพครู เป็นต้น

2) ให้มีสถาบันอุดมศึกษาที่เน้นความเป็นเลิศด้านการผลิตครู วิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับวิชาชีพครู รวมทั้งระบบประกันและรับรองคุณภาพมาตรฐานวิชาชีพครูและสถาบันผลิตครู

มาตรการ :

- 3) วางแผนการผลิต การพัฒนา และการใช้ครูคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบให้สอดคล้องกับความต้องการ ทั้งระดับพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ และศึกษานอกระบบ
- 4) จัดระบบเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาสาขาอื่น ที่มีใจรักในวิชาชีพ มาเป็นครู โดยศึกษาวิชาครูเพิ่มเติมตามเกณฑ์ที่กำหนด รวมทั้งส่งเสริมให้สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา บุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน/ท้องถิ่น เพื่อเป็นผู้สอนและพัฒนารการเรียนรู้
- 5) พัฒนาระบบการผลิตครู คณาจารย์ และบุคลากรสำหรับการอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา เชื่อมโยงความสามารถในการสอน และประสบการณ์ในสถานประกอบการ รวมถึงการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ผลผลิตเชิงพาณิชย์

2.2 การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา**มาตรการหลัก :**

- 1) ปรับปรุงและพัฒนาระบบและเกณฑ์การประเมินสมรรถนะวิชาชีพครู ให้เชื่อมโยงกับความสามารถในการจัดการเรียนการสอนและเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 2) เร่งจัดตั้งกองทุนพัฒนาและกองทุนส่งเสริมครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา
- 3) พัฒนาครู คณาจารย์ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการพัฒนาครูประจำการที่สอนไม่ตรงวิชาเอกให้สามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ รวมทั้งให้มีระบบและมาตรการจูงใจให้ครูคณาจารย์ ผู้บริหาร และบุคลากรการศึกษา ได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรการ :

- 4) พัฒนาคณาจารย์ ผู้บริหาร และบุคลากรด้านอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ให้สามารถจัดการเรียนการสอน วิจัย และพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี

2.3 การใช้ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา**มาตรการหลัก :**

- 1) คึงครูให้แก่ผู้เรียน โดยลดภาระงานอื่นที่ไม่จำเป็นและจัดให้มีบุคลากรสายสนับสนุนให้เพียงพอ เพื่อให้ครูได้ทำหน้าที่พัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มที่และมีโอกาสพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

2) ปรับปรุงเกณฑ์กำหนดอัตราครู โดยพิจารณาจากภาระงานที่ชัดเจน
รวมด้วย และจัดให้มีจำนวนครูพอเพียงตามเกณฑ์และมีวุฒิตรงตามวิชาที่สอน

มาตรการ :

3) แยกบัญชีเงินเดือนและวิทยฐานะของข้าราชการครูและบุคลากร
การศึกษาออกจากกัน

ดังนั้น พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ หมายถึง ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และ
บุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง

3. พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ เพื่อพัฒนาคุณภาพ

สถานศึกษาทุกระดับ/ประเภทให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และพัฒนาแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ
สำหรับการศึกษาและเรียนรู้ทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น ห้องสมุด
ประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยี และศูนย์การศึกษาและนันทนาการ เป็นต้น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่าง
ต่อเนื่องตลอดชีวิตและมีคุณภาพ จึงกำหนดแนวทางการปฏิรูปดังนี้

(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552 : 21 – 22)

มาตรการหลัก :

1) รมรณรงค์ให้คนไทยมีนิสัยรักการอ่านเป็นวาระแห่งชาติ และส่งเสริมให้
มีการผลิตสื่อที่มีคุณภาพและราคาเหมาะสม

มาตรการ :

2) พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและโครงสร้างพื้นฐานให้เอื้อต่อการศึกษา
และเรียนรู้

3) พัฒนาห้องสมุดชุมชน ให้กระจายอย่างทั่วถึงในลักษณะห้องสมุดที่มี
ชีวิต

4) พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบอื่น ๆ ที่หลากหลายมีคุณภาพ และ
กระจายอย่างทั่วถึง เช่น ศูนย์เรียนรู้ชุมชน ศูนย์การศึกษาตลอดชีวิต พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์
อุทยานประวัติศาสตร์ เป็นต้น เพื่อเปิดโอกาสการศึกษาและเรียนรู้ที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องตลอด
ชีวิต

5) ส่งเสริมการสร้างสภาพแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่นสังคม เพื่อเอื้อต่อ
การศึกษาและเรียนรู้ ระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้ทรงคุณวุฒิ
ชุมชน/ท้องถิ่น เป็นแหล่งเรียนรู้และพัฒนาการเรียนรู้อื่นๆ ในชุมชน ท้องถิ่น

ดังนั้น พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ หมายถึง พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาทุกระดับ / ประเภท ให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และพัฒนาแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและมีคุณภาพ

4. พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชนและทุกภาคส่วน มีระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลมีความโปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้ ตลอดจนมีการนำระบบและวิธีการบริหารจัดการแนวใหม่มาใช้ ควบคู่กับการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีการบริหารจัดการการเงินและงบประมาณที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (demand side) โดยให้ผู้เรียนเลือกบริการ จึงกำหนดแนวทางการปฏิรูป ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552 : 22 – 32)

4.1 กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้สถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา โดย

มาตรการหลัก :

1) ให้มีกลไกขับเคลื่อนการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่และสถานศึกษาอย่างเป็นระบบตามศักยภาพความพร้อม

มาตรการ :

2) ให้มีการกระจายอำนาจตามศักยภาพความพร้อม โดยมีแผนการขับเคลื่อนการกระจายอำนาจแบบขั้นบันไดตามศักยภาพความพร้อม รวมทั้งมีแผนส่งเสริมเขตพื้นที่และสถานศึกษา ให้มีความเข้มแข็งและความพร้อม โดยมีเกณฑ์การประเมินเพื่อจัดกลุ่มตามศักยภาพความพร้อม

3) สร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรมการบริหารเชิงคุณภาพ และสนับสนุนสถานศึกษาที่มีความพร้อมให้สามารถบริหารจัดการได้อย่างอิสระ คล่องตัว เป็นสถานศึกษานิเทศก์คลเต็มรูป และในระดับอุดมศึกษาให้พัฒนาผู้ทรงคุณวุฒิเป็นสถาบันของรัฐในกำกับ

4) พัฒนาภาวะผู้นำผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยให้มีแผนพัฒนาภาวะผู้นำตามช่องทางปกติและกลไกสนับสนุนส่งเสริมด้วยช่องทางพิเศษ มีการกำหนดคุณสมบัติ การเข้าสู่ ตำแหน่ง เส้นทางความก้าวหน้า และระบบการจูงใจ

5) ปรับและพัฒนากำหนดงานเขตพื้นที่การศึกษารูปแบบใหม่ที่เน้นยุทธศาสตร์เชิงวิชาการ โดยลดภาระเชิงธุรการและการสั่งการ แต่เน้นการให้คำปรึกษา ส่งเสริม

สนับสนุนสถานศึกษาในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น สร้างกลไกป้องกันการดำเนินการเข้าสู่ตำแหน่งโดยไม่ชอบธรรม

6) ส่งเสริมการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับและประเภท โดยยึดพื้นที่เป็นฐาน (area – based) ทั้งระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัด พื้นที่พิเศษ เช่น จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้น ให้มีคณะกรรมการการศึกษาจังหวัด เพื่อประสานและบูรณาการการพัฒนาการศึกษาทุกระดับและประเภท/สังกัดให้เกื้อกูลกัน

4.2 พัฒนาระบบบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลให้มีความโปร่งใส เป็นธรรม และมีระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ

มาตรการหลัก :

1) ทบทวนระบบการบริหาร โดยองค์คณะบุคคลในทุกระดับ/ประเภท การศึกษา ทั้งวิธีการได้มาของผู้บริหาร และคณะกรรมการต่าง ๆ องค์กรประกอบ และอำนาจหน้าที่ ให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

2) ปรับรูปแบบบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู ให้สามารถบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล และสามารถส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาครู และวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงที่มีคุณค่าเป็นที่ยอมรับนับถือในสังคม สร้างกลไกการเข้าสู่ตำแหน่งโดยยึดหลักธรรมาภิบาล

มาตรการ :

3) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งในการบริหารจัดการโดยองค์คณะบุคคล ในระดับ/ประเภทต่าง ๆ ทั้งกรรมการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรรมการสภาสถาบันอุดมศึกษา และอื่น ๆ ให้มีบทบาทในการบริหารจัดการศึกษามากขึ้น ตามหลักธรรมาภิบาล มีความรับผิดชอบ โปร่งใส เป็นธรรม และตรวจสอบได้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการศึกษา

4.3 พัฒนาการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพ เพื่อให้ประชาชนทุกคนตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต ประชาชนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ผู้บกพร่องทางร่างกายและสติปัญญา และชนต่างวัฒนธรรม กำลังแรงงานและผู้สูงอายุมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาและเรียนรู้ที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จึงกำหนดแนวทางการปฏิบัติดังนี้

มาตรการหลัก :

1) พัฒนาระบบการศึกษาและเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นหลากหลาย เข้าถึงได้ง่าย มีระบบเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ เพื่อให้ประชาชนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัยมีโอกาสเข้าถึง

การศึกษาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต กำลังแรงงานและผู้สูงอายุ มีโอกาสศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมตามความต้องการ

2) จัดให้ประชาชนทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยมีเป้าหมายไม่ต่ำกว่า 15 ปี ในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความเสมอภาคและเป็นธรรม โดยเฉพาะกลุ่มประชาชนกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ผู้บกพร่องทางร่างกายและสติปัญญา ชนต่างวัฒนธรรม และระหว่างหญิงและชาย

3) ส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

มาตรการ :

4) ส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส เช่น โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เป็นต้น รวมทั้งการศึกษาของคณะสงฆ์สามัญเพิ่มขึ้น เพื่อให้เด็กด้อยโอกาส รวมทั้งพระและสามเณรได้รับการศึกษามากขึ้น

5) ส่งเสริมการจัดวิทยาลัยชุมชน เพื่อให้สามารถเป็นกลไกสนับสนุนการพัฒนา เสริมสร้างความเข้มแข็ง และตอบสนองความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น

6) พัฒนาระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ให้เชื่อมโยงกับการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

7) ปรับระบบการวัดประเมินผลผู้เรียน การจัดกระบวนการเรียนรู้ และระบบการรับเข้าศึกษาต่อ ให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาทางเลือก และระบบการศึกษาที่ยืดหยุ่นหลากหลาย โดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ

4.4 พัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ภาคเอกชนและทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาและสนับสนุนการศึกษาและเรียนรู้ให้มากขึ้น เพื่อให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ทุกภาคส่วน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและสนับสนุนการศึกษามากขึ้น จึงกำหนดแนวทางปฏิรูป ดังนี้

4.4.1 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคลครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นในการจัดการศึกษาและสนับสนุนการศึกษา ให้มากขึ้น

มาตรการหลัก :

1) สนับสนุน และมีมาตรการจูงใจทั้งด้านภาษีและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อให้เอกชนเข้ามาร่วมจัดการศึกษาและสนับสนุนการศึกษาและเรียนรู้ในทุกระดับ / ประเภทให้มากขึ้นควบคู่กับการสนับสนุนด้านวิชาการ การพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรและ / หรือการอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวที่เป็นธรรม เพื่อให้มีคุณภาพมาตรฐานและเป็นการประกันความเป็นธรรมให้แก่ผู้เรียน รวมถึงการกำหนดแนวปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานเดียวกับรัฐ

2) ลดบทบาทของรัฐในการจัดการศึกษาเป็นหลัก มาเป็นผู้กำกับนโยบาย แผน มาตรฐานการศึกษา นิเทศ และติดตาม ประเมินผลการบริหารจัดการศึกษารวมทั้งการพัฒนาต้นแบบที่ดี และส่งเสริมสนับสนุน ยกย่อง และขยายผล เพื่อให้การจัดการศึกษาและเรียนรู้มีคุณภาพมาตรฐานและสอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐ

มาตรการ :

3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาการศึกษาทั้งในระดับชาติท้องถิ่น

4) สนับสนุนการศึกษาทางเลือก และการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้โดยบุคคล ครอบครัว สถานประกอบการ องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน ตามความต้องการที่แตกต่างหลากหลาย โดยให้มีคณะกรรมการระดับชาติเพื่อขับเคลื่อนเชิงนโยบาย และการปฏิบัติ

5) เสริมสร้างความเข้มแข็งให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาเอกชน และการศึกษาทางเลือก

6) ส่งเสริมสนับสนุนสถาบันครอบครัว (พ่อแม่ ผู้ปกครอง) สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา ร่วมพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียนมากขึ้นในรูปแบบหลากหลาย โดยปรับปรุงกลไกรองรับการบริหารจัดการของสถานศึกษาให้ยืดหยุ่นและมีความคล่องตัว

7) ส่งเสริมการจัดการศึกษาและเรียนรู้ของสถาบันศาสนาและสถาบันทางสังคมทั้งที่เป็นการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยในทุกระดับ และประเภทการศึกษา ร่วมจัดการศึกษาและการเรียนรู้ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียนในรูปแบบที่หลากหลาย

8) พัฒนาระบบการวัดประเมินผล การรับเข้าศึกษาต่อ การจัดหลักสูตร การเรียนการสอนให้เอื้อต่อการศึกษาทางเลือก และศึกษานอกระบบ โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

9) ส่งเสริมสนับสนุนสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษา ภาคเอกชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สภาหอการค้าไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสถาบันสังคมอื่น ร่วมจัดการศึกษาและการเรียนรู้ การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียนมากขึ้นในรูปแบบที่หลากหลาย

4.4.2 ส่งเสริมบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ให้เข้ามาร่วมจัดและสนับสนุนการจัดการศึกษามากขึ้น เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาร่วมจัดการศึกษาและสนับสนุนการศึกษา ตามความเหมาะสมและความต้องการของท้องถิ่นในทุกระดับ/ประเภท การศึกษามากขึ้น โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติ จึงกำหนดแนวทางปฏิรูป ดังนี้

มาตรการหลัก :

1) ส่งเสริมให้ อปท. มีบทบาทมากขึ้นทั้งในการจัดการศึกษาและเรียนรู้ และการสนับสนุนการศึกษาและเรียนรู้ ตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญา ทรัพยากร วัฒนธรรมท้องถิ่น ชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเข้มแข็งของชุมชน

2) เตรียมความพร้อมและพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการศึกษาของ อปท. รวมทั้งพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารครู และบุคลากรการศึกษา อปท. ให้เป็นมืออาชีพ โดยกระทรวงศึกษาธิการเป็นแกนกลางในการสนับสนุนด้านวิชาการ และกำหนดดูแลด้านคุณภาพมาตรฐานทางวิชาการ

มาตรการ :

3) จัดทำแผนบูรณาการเพื่อใช้เป็นแผนแม่บทในการบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดทำแผนที่ตั้งสถานศึกษาและกำหนดเป้าหมายผู้เรียนแต่ละระดับ/สังกัดในพื้นที่

4) ให้มีคณะกรรมการพัฒนาการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับพื้นที่ เพื่อกำหนดนโยบาย แผน และทิศทางการพัฒนาการศึกษาและคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5) พัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการศึกษาของท้องถิ่น ให้เอื้อต่อการสนับสนุนการจัดการศึกษาและความเป็นอิสระในการบริหารจัดการของสถานศึกษาและท้องถิ่น จัดกลุ่มสถานศึกษาตามความพร้อม

6) พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือด้านการศึกษาของ อปท. ทั้งกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถาบันอุดมศึกษา สถาบัน/หน่วยงานอื่นในพื้นที่ รวมทั้งสนับสนุน อปท. สร้างภาคีเครือข่ายด้วยตนเอง

4.5 พัฒนาระบบบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดย มาตรการหลัก :

- 1) ปรับปรุงการบริหารจัดการการเงินและงบประมาณ โดยเน้นอุปสงค์ หรือผู้เรียนเป็นสำคัญ (demand side) โดยให้ผู้เรียนเลือกบริการ
- 2) วางแผนเป็นขั้นตอนและจัดระบบบริหารจัดการเพื่อรองรับการยุบเลิก หรือรวบรวมสถานศึกษาขนาดเล็ก เพื่อให้การใช้ทรัพยากรการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับอัตราการขยายตัวของประชากรที่มีแนวโน้มลดลง โดยมีมาตรการช่วยเหลือเพื่อไม่ให้ผู้เรียนและครูได้รับผลกระทบ

มาตรการ :

- 3) จัดสรรงบประมาณโดยคำนึงถึงความต้องการและความจำเป็นที่แตกต่างกันแต่ละพื้นที่/กลุ่ม โดยแยกงบประมาณเพื่อพัฒนาคุณภาพ และส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการ หรือเพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาตามความจำเป็นเฉพาะพื้นที่ งบประมาณค่าใช้จ่ายรายหัวสำหรับผู้เรียนกลุ่มพิเศษ เช่น ผู้พิการ ผู้มีความสามารถพิเศษ ผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น จากงบประมาณปกติ
- 4) พัฒนาระบบการจัดสรรงบประมาณระหว่างรัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การใช้งบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้ อปท. จัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาและเรียนรู้มากขึ้น
- 5) พัฒนาระบบการจัดสรรทุนการศึกษาทั้งทุนให้เปล่าและทุนกู้ยืม เพื่อเป็นกลไกเพิ่มโอกาสทางการศึกษา การผลิตและพัฒนากำลังคนตามความต้องการของประเทศ
- 6) ส่งเสริมการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างหลากหลายจากทุกภาคส่วน โดยปรับกลไกของรัฐให้เอื้อและรองรับ
- 7) พัฒนาระบบการติดตามประเมินผลประสิทธิภาพและประสิทธิผลการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษา

ดังนั้น พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ หมายถึง การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา พัฒนาระบบบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลให้โปร่งใสเป็นธรรมและตรวจสอบได้ เพิ่มโอกาสทางการศึกษาอย่างมี

คุณภาพ ส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน เอกชน และทุกภาคส่วน เพื่อการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สนกพิไล อุดมเศรษฐ์. (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระดับทักษะและเปรียบเทียบ ทักษะของครูที่มีต่อการส่งเสริมการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 2 โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียน การสอน ด้านการนิเทศภายใน และด้านสื่อการสอน ผลการวิจัยพบว่า

1) การส่งเสริมการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารตามทักษะ ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 2 ในแต่ละด้านและโดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก

2) ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน และมีประสบการณ์การสอน ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 2 ในแต่ละด้านและโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3) ปัญหาตามทักษะของครูผู้สอนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนการสอนตาม แนวปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารในแต่ละด้าน พบว่า ด้านหลักสูตร ผู้บริหารไม่ติดตาม กำกับ ดูแลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ด้านการเรียนการสอน ผู้บริหารไม่ได้วางแผนรองรับด้านการ เรียนการสอนที่มีเวลาเรียนไม่พอเนื่องจากสถานการณ์ ด้านการนิเทศภายใน ผู้บริหารขาดการ นิเทศติดตาม ด้านสื่อการสอน ผู้บริหารไม่ได้ติดตามดูแลส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อ

4) ข้อเสนอแนะพบว่า ด้านหลักสูตร ผู้บริหารควรส่งเสริมให้นำหลักสูตร แกนกลางมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ด้านการเรียนการสอน ผู้บริหารควรจัดให้ครู สอนตามความถนัด ด้านการนิเทศภายใน ผู้บริหารควรนิเทศให้สม่ำเสมอและต่อเนื่อง ด้านสื่อ กสอน ผู้บริหารควรสนับสนุนให้มีการอบรมการใช้สื่อเทคโนโลยี

สักรินทร์ สันหมุด. (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบการปฏิบัติงาน ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของครูในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดปัตตานี โดยแบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิรูปหลักสูตร และด้านปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า

1) การปฏิบัติงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของครูในวิทยาลัยสังกัด อาชีวศึกษาจังหวัดปัตตานี ด้านการปฏิรูปหลักสูตรและด้านปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก

2) การเปรียบเทียบครูที่มีประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกันมีการปฏิบัติงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา ด้านการปฏิรูปหลักสูตรไม่แตกต่างกัน แต่ด้านการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนครูที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกันมีการปฏิบัติงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาด้านการปฏิรูปหลักสูตรและด้านการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน

3) ปัญหาการปฏิบัติงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา ได้แก่ รายวิชาไม่สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ , ครูไม่รู้ไม่เข้าใจในการปฏิบัติตามหลักสูตรใหม่ , วัสดุ / อุปกรณ์ / สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ และครูทำหน้าที่พิเศษตามนโยบายมากเกินไป ข้อเสนอแนะคือ ควรจัดทำหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ , ควรจัดอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการการปฏิบัติงาน , จัดหาวัสดุ / อุปกรณ์ / สื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอ และลดหน้าที่พิเศษของครูเพื่อให้มีเวลาสอนหนังสือมากขึ้น

บัณฑิต ทองประทุม. (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การดำเนินงานตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า

1) สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1 มีการดำเนินงานตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาในด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร ด้านวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา และด้านการบริหารและการจัดการอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน

2) ข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1 ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3) ข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1 ที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1 โดยภาพรวมแตกต่างกัน

4) ข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1 ที่มี อายุราชการต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ธนภรณ์ ผดุงล้อม. (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาพบว่า

1) การดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาโรงเรียนการประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูชาย ข้าราชการครูหญิง ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์มากและข้าราชการครูที่มีประสบการณ์น้อย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและรายด้านอยู่ในระดับมากและปานกลาง

2) การดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษาระหว่างความคิดเห็นของข้าราชการครูชายกับข้าราชการครูหญิง โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) การดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษาระหว่างความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีประสบการณ์มากกับข้าราชการครูที่มีประสบการณ์น้อย โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

กัญญา ศรีวงศ์ษา. (2541 : บทคัดย่อ) "ได้ศึกษาและเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดนครศรีธรรมราช 4 ด้าน คือ การปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน และการปฏิรูประบบการบริหารการศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า

1) การปฏิบัติงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน และครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ โดยรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2) การปฏิบัติงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน กับ ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้บริหารโรงเรียนมีทัศนะต่อการปฏิบัติงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาด้านการปฏิรูประบบการบริหารการศึกษา สูงกว่าครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) การปฏิบัติงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก โดยรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้บริหารโรงเรียนและครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีทัศนะต่อการปฏิบัติงานด้านการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน สูงกว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4) ปัญหาในการปฏิบัติงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูหัวหน้าฝ่าย วิชาการ ที่สำคัญ ได้แก่ อาคารเรียน ห้องเรียน และครุภัณฑ์ไม่เพียงพอ งบประมาณเพื่อการ ปรับปรุงโรงเรียนมีน้อย ไม่เพียงพอ ขาดครูที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะสาขาวิชา ครูย้ายบ่อย และ ไม่มีครูมาแทนตามความต้องการของโรงเรียน ครูไม่เตรียมการสอน ไม่ใช่สื่อ และ ไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการเรียนการสอน การจัดสรรสื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ ไม่เพียงพอกับ นักเรียน ความร่วมมือระหว่างครู ผู้บริหาร กรรมการโรงเรียนและชุมชนมีน้อย

5) ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและ ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ที่สำคัญ ได้แก่ รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณในการสร้างอาคารเรียน ห้องเรียน และครุภัณฑ์ตามความต้องการจำเป็นของโรงเรียน ควรบรรจุครูสาขาวิชาที่โรงเรียน ต้องการ ควรพิจารณาการย้ายเมื่อสิ้นปีการศึกษา ควรจัดการเรียนการสอนโดยยึดเด็กเป็น ศูนย์กลาง ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ควรติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ควรจัดอบรมครูเกี่ยวกับการ ใช้ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ให้ทั่วถึงทุกคน ควรจัดสรรสื่อ อุปกรณ์ต่าง ๆ ตามจำนวนนักเรียน หรือห้องเรียน ผู้บริหาร ครู กรรมการโรงเรียน และผู้ปกครองนักเรียนควรประชุมร่วมกัน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง